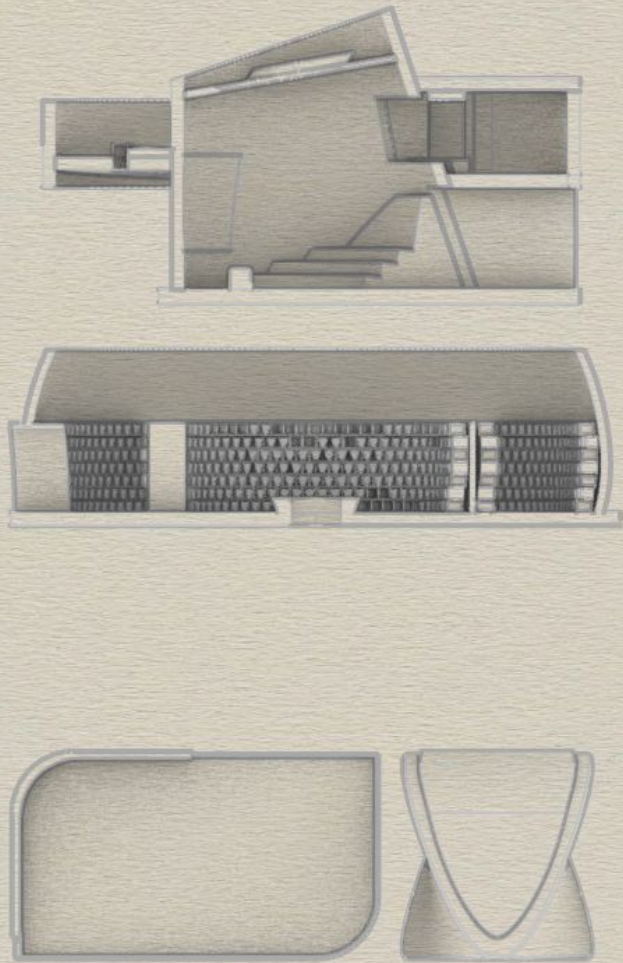

ארץ החיים

חשיבה מחודשת על קבורה
יהודית בישראל

לביא זוהר

המצגת מבוססת על פרוייקט גמר במסגרת התואר השני לעיצוב בשנקר
בהנחיית גב' מירב פרץ, פרופ' יונתן ונטורה ומר נמרוד אלעזר

© כל הזכויות שמורות

רקע

קבורה בישראל היא נושא מורכב ורגיש.

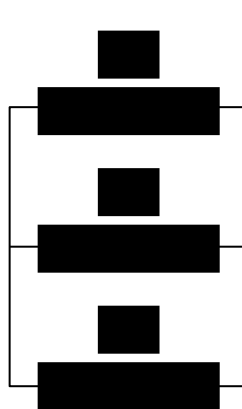
במדינת ישראל נפטרים מדי שנה כ-45,000 איש, הנקברים בכ-940 בתי עלמין פעילים. מספר זה צפוי להאמיר לכ-55,000 בשנת 2050.

בחמישים השנים הקרובות המדינה תידרש למצוא פתרונות קבורה לכ-3,000,000 קברים, כאשר כבר כיום מצוקת השטח גדולה.

רקע

לאחר שציפוף קבורת השדה הרגילה לא הועיל, פותחו שיטות לקבורה רוויה בכדי לאפשר ניצול יעיל יותר של הקרקע. בקבורה רוויה ניתן להכפיל את כמות הנקברים ליחידת שטח פי 5 ויותר, מ-300 קברים לדונם עד 1500-2500 קברים לדונם.

[דו"ח מבקר המדינה מ-2020](#) מצא כי גם תוך שימוש בקבורה רוויה עדיין צפוי מחסור של כ-1.5 מיליון חלקות קבורה במחוזות תל אביב והמרכז בראייה של עשרות שנים קדימה.

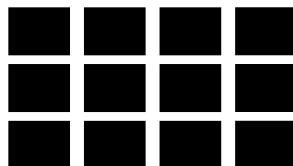
קבורת רמה (קומות)
כ-1300 קברים לדונם

קבורת שדה
כ-300 קברים לדונם

קבורת מכפלה
כ-600 קברים לדונם

קבורת סנהדרין (קיר)
כ-2000 קברים לדונם

רקע

למצוקת הקרקע בבתי הקברות בכלל ולפתרון הקבורה הרוויה בפרט ישנו מחיר כבד, הן מילולית והן מטאפורית.

בתי הקברות הופכים לערי בטון כעורות, שאינן רק מפגע אסתטי וסביבתי אלא גם מרחב מנוכר ומעורר דחיה לבאים בשעריהם, אשר נמצאים בשעתם הקשה ביותר.

הרחבת שטחי הקבורה באה על חשבון שטחים ירוקים ופיתוח עירוני, כאשר עלויות הבניה הכבדות של מבני קבורה רוויה מגולגלות על הציבור – אם דרך מיסים ואם דרך המחיר ההולך ומאמיר של חלקות קבר.

רקע

יוזמה בשם "[קבורת ארץ ישראל](#)" מנסה לקדם בשנים האחרונות מודל קבורה חלופי לזה הקיים, אשר הינו בעל בסיס הלכתי מוצק יותר מקבורה רוויה ומבוסס על "ליקוט עצמות" - שיטת הקבורה שהיתה נהוגה בישראל בימי בית שני ונידונה ארוכות במשנה ובגמרא.

על פי המודל החדש-ישן, תהליך הקבורה מחולק ל-2: קבורה ראשונה "רגילה" בקבר ארעי למשך כשנה עד שהבשר מתאכל, ולאחר מכן איסוף העצמות לתוך מיכל ייעודי (גלוסקמא) אשר יכול להיות מאוחסן באתר אחר. מודל זה חוסך שטח רב, בזכות השימוש החוזר בשטחי הקבורה הראשונה.

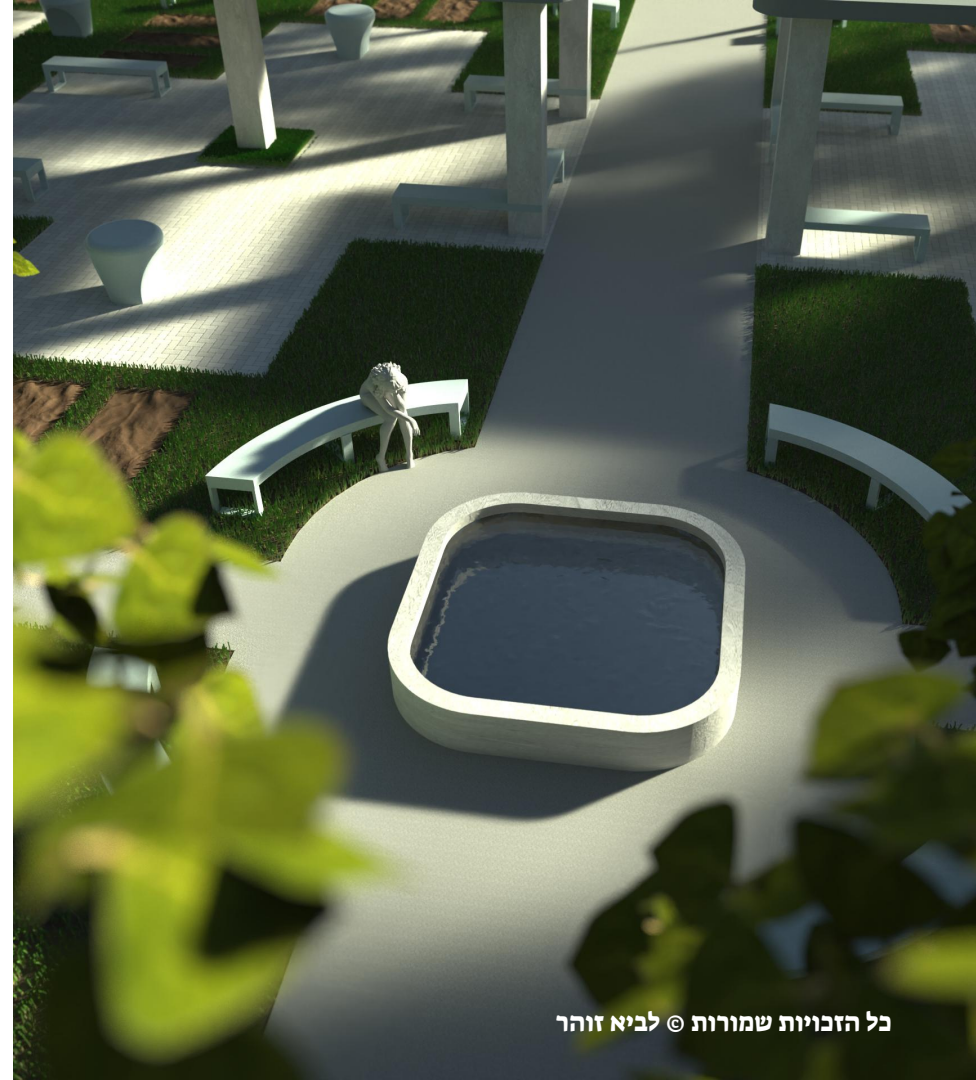
אדריכל - אלישע מור
אלישע מור אדריכלים ומתכנני ערים

קבורת ארץ ישראל

הצעה ליישום

במסגרת פרוייקט הגמר שלי בתואר שני בעיצוב בשנקר
בחנתי לעומק מגוון אספקטים של "קבורת ארץ
ישראל", בניסיון לענות על השאלה:

**"האם במסגרת שטח בתי הקברות הקיים
ובגבולות ההלכה ניתן לייצר חוויה נעימה
ומנחמת בבתי קברות?"**

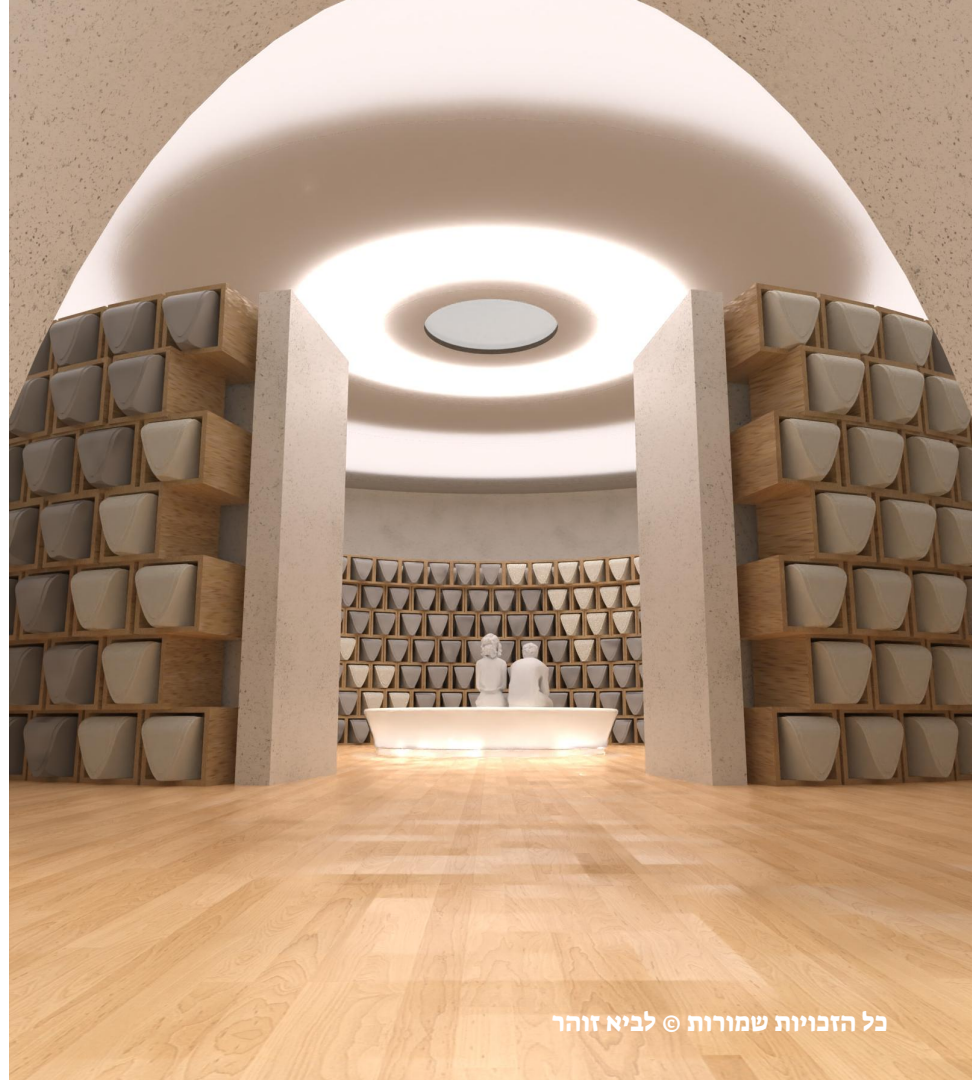
הצעה ליישום

את המחקר הובילו שלושה אספקטים:

1/ מתן פתרון ריאלי למצוקת השטח, תוך אימוץ המודל של "קבורת ארץ ישראל"

2/ עמידה בכל הגדרים ההלכתיים, ומתן מענה למגבלות ההלכתיות החלות על כהנים

3/ יצירת מרחבים מכובדים, נעימים ונגישים, שיהלמו את המצב הרגיש בו מצויים קרובי הנפטרים.

הצעה ליישום

לאור המחקר, אני מציע מודל מפורט הכולל ארבעה מרחבים אשר יחד נותנים מענה הן למצוקת השטח והן לצרכים הרגשיים והפיזיים של האבלים ומבקרי בית הקברות, וכל זאת בתוך גדרי ההלכה ועם התייחסות מיוחדת למגבלות החלות על כהנים:

מאספת עולמים

בו נשמרות הגלוסקמאות לאחר 70 שנה, בצפיפות של 40,000-80,000 גלוסקמאות לדונם (!!)

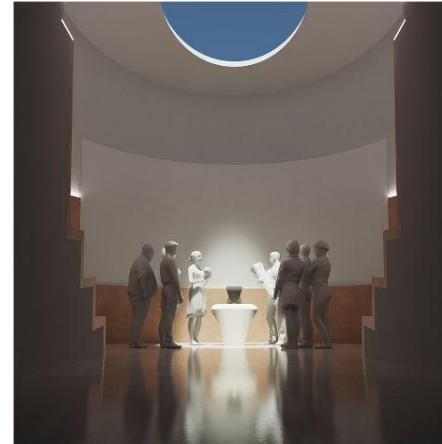
אולמות גלוסקמאות

בו נשמרות הגלוסקמאות באופן נגיש למשך כ-70 שנה, בצפיפות של כ-8,000 גלוסקמאות לדונם

היכלי אזכרה

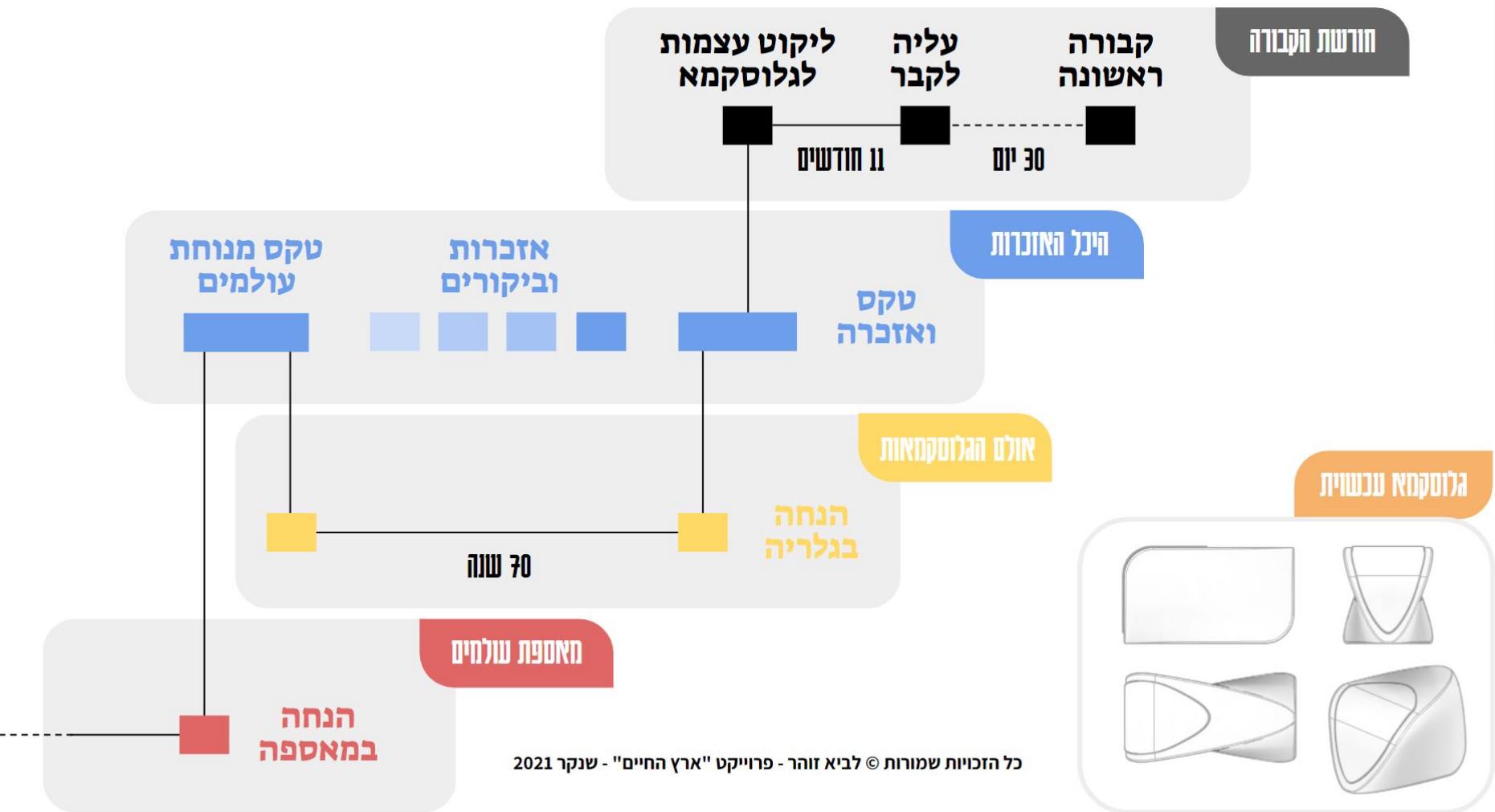
חדרים בהם ניתן לקיים טקסים ואזכרות בצורה מכבדת ונעימה עם יציע לכהנים

חורשת קבורה

מרחב נעים ומנחם עבור הקבורה הראשונה

הצעה ליישום

אימוץ מודל זה ימנע את הצורך בהרחבת שטחי בתי הקברות, יהפוך את מרבית שטח בתי הקברות לשטחים ירוקים, מוצלים ונגישים, וייתן מענה מיטבי לצרכי האבלים והמבקרים בבתי הקברות. **כל זאת תוך שמירה קפדנית על כבוד המת, גדרי ההלכה, וצרכיה הכלכליים והסביבתיים של מדינת ישראל ב-100 השנים הקרובות.**

ליצירת קשר ופרטים נוספים:

לביא זוהר / 052-3936220 / lavidsign@gmail.com